

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ ТИМЧАСОВОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

25 жовтня 2022 р.

Київ

№ 38-р/тк

Про закриття провадження у
справі № 126-26.13/66-15

Тимчасова адміністративна колегія Антимонопольного комітету України, створена відповідно до наказу в.о. Голови Антимонопольного комітету України від 20.10.2022 № 60-ОД, розглянувши матеріали справи № 126-26.13/66-15, розпочатої за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, які діють на ринку крупи гречаної, та подання відділу ринків агропромислового комплексу Департаменту досліджень і розслідувань ринків виробничої сфери, фармацевтики та ритейлу від 03.10.2022 № 126-26.13/66-15/192-спр (далі – Подання),

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРЕДМЕТ СПРАВИ

- (1) Аналіз дій суб'єктів господарювання, які діють на ринку крупи гречаної, щодо наявності між ними погодженої конкурентної поведінки, яка полягала в підвищенні протягом листопада 2014 року цін на крупу гречану.
- (2) Аналіз ситуації на ринку крупи гречаної щодо наявності чи відсутності об'єктивних причин для підвищення цін на товар протягом листопада 2014 року.

2. СТОРОНИ

- (3) Відповідачі у справі не визначені.

3. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (4) З метою встановлення причин підвищення роздрібних цін на крупу гречану Антимонопольний комітет України (далі – Комітет) розпочав дослідження, під час якого було надіслано вимоги про надання інформації суб'єктам господарювання, що діють на ринку крупи гречаної, від 05.01.2015 № 126-29.3/12-26(-68).
- (5) Розпорядженням державного уповноваженого Комітету від 12.05.2015 № 05/97-р розпочато розгляд справи № 126-26.13/66-15 за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, які діють на ринку крупи гречаної.

- (6) Дорученням Голови Комітету до справи № 126-26.13/66-15 про зміну державного уповноваженого від 21.07.2015 № 13-01/517 призначено державним уповноваженим у справі Сидоренко Ніну Сергіївну.
- (7) Дорученням Голови Комітету до справи № 126-26.13/66-15 про зміну державного уповноваженого від 11.09.2020 № 13-01/923 призначено державним уповноваженим у справі Буроменську Наталію Любомирівну.
- (8) Дорученням Голови Комітету до справи № 126-26.13/66-15 про зміну державного уповноваженого від 18.11.2021 № 13-01/1131 призначено державним уповноваженим у справі Тищика Сергія Миколайовича.
- (9) Подання від 03.10.2022 № 126-26.13/66-15/192-спр/кі про закриття провадження у справі № 126-26.13/66-15.

4. АНТИКОНКУРЕНТНІ УЗГОДЖЕНІ ДІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

4.1. Поняття антиконкурентних узгоджених дій

- (10) Відповідно до частини першої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон) антиконкурентними узгодженими діями є узгоджені дії, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції.
- (11) Частиною другою статті 6 Закону визначено перелік дій, які визнаються антиконкурентними узгодженими діями, серед яких: узгоджені дії, які стосуються встановлення цін чи інших умов придбання або реалізації товарів.
- (12) Відповідно до частини третьої статті 6 Закону антиконкурентними узгодженими діями вважається також вчинення суб'єктами господарювання схожих дій (бездіяльності) на ринку товару, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції у разі, якщо аналіз ситуації на ринку товару спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій (бездіяльності).
- (13) З урахуванням приписів частини третьої статті 6 Закону для кваліфікації дій (бездіяльності) суб'єктів господарювання на ринку товарів як антиконкурентних узгоджених дій у вигляді схожих дій (бездіяльності) на ринку товару (і які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції) не вимагається обов'язкове встановлення та доведення факту чи фактів формального узгодження зазначених дій, у тому числі укладення відповідної угоди (угод). Це порушення установлюється за результатами такого аналізу органом Антимонопольного комітету України ситуації на ринку товару, який:
 - свідчить про погодженість конкурентної поведінки суб'єктів господарювання;
 - спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення зазначених дій.
- (14) Ознаки схожості в діях (бездіяльності) суб'єктів господарювання не є єдиним достатнім доказом наявності попередньої змови (антиконкурентних узгоджених дій). Антиконкурентна узгоджена поведінка підлягає встановленню та доведенню із зазначенням відповідних доказів у рішенні органу Антимонопольного комітету України. При цьому схожість має бути саме результатом узгодженості конкурентної поведінки, а не має виявлятися у простому збігу дій суб'єктів господарювання, зумовлених специфікою відповідного товарного ринку.
- (15) Ураховуючи викладене, Комітет досліджував обставини, що могли б свідчити про погодженість конкурентної поведінки суб'єктів господарювання щодо встановлення цін на крупу гречану, а також наявність об'єктивних причин для підвищення цін на крупу гречану в листопаді 2014 року.

- (16) При цьому Комітет враховував, що наявність або відсутність складу порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій не пов'язується виключно з тим, чи займає певний суб'єкт господарювання монопольне (домінуюче) становище на ринку.

Відтак вчинення суб'єктами господарювання узгоджених дій утворює самостійний склад порушення законодавства про захист економічної конкуренції і не залежить від того, чи займають відповідні суб'єкти господарювання чи один з них монопольне (домінуюче) становище на ринку.

- (17) Отже, у рамках розгляду справи визначення ринку було обмежене оцінкою його товарних меж та умов обороту товару з метою встановлення переліку конкурентів (на наявність ознак горизонтальної узгодженої поведінки) або учасників різних рівнів економічного процесу (на наявність ознак вертикальних домовленостей).

4.2. Обставини справи та хронологія подій

- (18) Протягом листопада 2014 року роздрібні ціни на крупу гречану в Україні стрімко зросли в середньому на 39,8 %. Дослідженням, що передувало початку розгляду справи, не було виявлено об'єктивних причин для зазначеного досить стрімкого підвищення цін.
- (19) Під час аналізу середніх цін на крупу гречану для кінцевого споживача в Україні, зазначених у листах Міністерства аграрної політики та продовольства України (далі – Міністерство)¹ та Державної служби статистики України (далі – Держстат)², встановлено, що починаючи з другої половини листопада 2014 року, спостерігалось їх стрімке зростання.
- (20) За інформацією, опублікованою на офіційному сайті Держстату, ціна за один кілограм крупи гречаної в січні 2014 року становила 8,16 грн та впродовж 2014 року поступово зростала. У листопаді 2014 року відбулося підвищення ціни до 11,44 грн, а в грудні середня ціна крупи гречаної сягала 17,12 грн.
- (21) З огляду на зазначене Комітет дослідив фактори, які призвели до підвищення ціни на крупу гречану учасниками ринку, та відповідність їх дій законодавству про захист економічної конкуренції.

4.3. Опис товару

- (22) Відповідно до пункту 5.1 розділу 5 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (далі – Методика), товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- (23) Підставою для відкриття справи стало підвищення цін на крупу гречану, товаром (щодо якого здійснюється аналіз взаємозамінності на ознаки аналогічного товару) є крупа гречана.
- (24) Крупа гречана – розповсюджений дієтичний харчовий продукт, джерело амінокислот, заліза, калію, вітамінів В1, В2, В9, РР, Е. Хімічний склад зерна характеризує гречану крупу як важливий продукт харчування, особливо для дітей та літніх людей.

¹ Лист Міністерства від 26.12.2014 № 37-32-1-10/19719 (вх. № 6-01/65 від 05.01.2015).

² Лист Держстату від 25.12.2014 № 15.3-11/390-14 (вх. № 7-126/53 від 05.01.2015).

- (25) Крупа гречана використовується для виготовлення каш та гарнірів.
- (26) Отже, однією з основних груп споживачів крупи гречаної є населення.
- (27) Крупа гречана отримується з пропареного та не пропареного зерна гречки шляхом відділення ядра від плодових оболонок. За інформацією виробників крупи гречаної (переробка зерна гречки на крупу гречану), вихід крупи гречаної із зерна становить в середньому близько 70 %.
- (28) Залежно від способу обробки, гречка поділяється на два види – ядриця і проділ. Більш корисною вважається перша, оскільки це цілісні ядра гречки, відділені від жорстких плодових оболонок.
- (29) Крім крупи гречаної, в Україні споживаються й інші крупи, які складаються із зерен різних круп'яних культур. Найбільш споживаними крупами є: пшенична, манна, ячмінна, рис, пшоно та інші.
- (30) Проведений аналіз взаємозамінності крупи гречаної з іншими крупами засвідчив таке.
- (31) За інформацією Національного університету харчових технологій³, з точки зору хімічного складу, крупи гречані ядриця, як харчовий продукт, не є взаємозамінними з іншими крупами. Крупи гречані ядриця вважаються найбільш збалансованими за біологічною цінністю порівняно з іншими крупами, виробленими із зернових культур, оскільки в білковому складі переважають альбуміни, які містять всі незамінні амінокислоти.
- (32) Міністерство охорони здоров'я України⁴ повідомило: «...важливою відмінністю є те, що крупа гречана не містить глютену, який присутній в інших злакових (окрім рису серед злаків, які споживаються в Україні). Близько 1% населення страждає на серйозне захворювання, спричинене імунною реакцією на глютен – целиацією і ще 2-3% можуть мати підвищену чутливість до цього злакового білку. З огляду на це, крупа гречана не повинна вважатись повністю взаємозамінною з іншими злаковими».
- (33) Отже, крупи відрізняються своїм хімічним складом, харчовою цінністю, вмістом мікроелементів та поживних речовин. З огляду на зазначене крупа гречана не є взаємозамінною з іншими крупами для певних категорій споживачів.
- (34) Тобто товаром, який обертається на ринку та становить об'єкт аналізу, є крупа гречана.

4.4. Умови реалізації товару

- (35) Комітет визначив структуру ринку крупи гречаної, що складається з ланок, які має пройти крупа гречана від виробника або імпортера до точок роздрібного продажу.
- (36) У зазначеному ланцюжку присутні такі категорії учасників ринку:
- суб'єкти господарювання, які вирощують гречку;
 - суб'єкти господарювання, які переробляють зерно гречки в крупу гречану;
 - суб'єкти господарювання, які переробляють зерно гречки в крупу гречану та фасують її;
 - суб'єкти господарювання, які фасують крупу гречаної;
 - суб'єкти господарювання, які займаються оптовою реалізацією крупи гречаної (оптовики, дистриб'ютори, дрібний опт);

³ Лист Національного університету харчових технологій від 21.10.2016 № 01-609 (вх. № 10-126/10265 від 26.10.2016).

⁴ Лист Міністерства охорони здоров'я України від 04.11.2016 № 05.1-14-19/1693-16/28638 (вх. № 6-01/10826 від 10.11.2016).

- точки роздрібного продажу (торговельні мережі корпоративного типу, супермаркети, магазини тощо);
- імпорт крупи гречаної.

4.5. Аналіз ситуації на ринку

- (37) З метою встановлення причин підвищення цін на крупу гречану в листопаді 2014 року Комітет здійснив опитування основних учасників ринку крупи гречаної.
- (38) Згідно з інформацією, наданою учасниками ринку, що займаються переробкою та фасуванням крупи гречаної, основними факторами, які призвели до стрімкого підвищення роздрібних цін на крупу гречану, є:
- подорожчання сировини (зерна гречки);
 - подорожчання вартості пального та енергоресурсів;
 - інші чинники.
- (39) При цьому основною причиною здорожчання крупи гречаної учасники ринку зазначали саме збільшення цін на сировину – зерно гречки.
- (40) Наприклад, відповідно до інформації товариства з обмеженою відповідальністю «АГРОТРЕЙД ПРОДУКТ»⁵, яке під час своєї господарської діяльності здійснювало виробництво крупи гречаної та супутніх із нею товарів шляхом передачі сировини, зокрема, за умовами договору від 01.08.2011 № ПУ-01/1108-01 щодо надання послуг із переробки крупи гречаної [конфіденційна інформація], товариству з обмеженою відповідальністю «Дворічанський елеватор», а також оптову реалізацію крупи гречаної не фасованої (у мішках) торговельним мережам та суб'єктам господарювання, які займаються фасуванням крупи гречаної, протягом досліджуваного періоду **простежується стрімке зростання собівартості**⁶ однієї тонни готової продукції (в січні 2014 року планова собівартість однієї тонни готової продукції становила 5 930,32 грн, а в січні 2015 року – 14 430,79 грн, фактична собівартість також суттєво відрізнялася – 6 156,21 грн/тонну і 13 421,78 грн/тонну відповідно).
- (41) Державне підприємство «Радивилівський комбінат хлібопродуктів» [конфіденційна інформація] у своїй відповіді⁷ зазначило, що протягом 2014 року ціни зросли у зв'язку з підвищенням порівняно з IV кварталом 2013 року тарифів на електроенергію, газ, паливо, сировину, матеріали з обслуговування крупозаводу, зокрема тариф на паливо (газ) зріс на 83,5 %, а ціни на сировину, основну складову собівартості – на 167,8 %.
- (42) Товариство з обмеженою відповідальністю «Торгівельно-виробнича компанія «Слобода» (далі – ТОВ «ТВК «Слобода»)»⁸ (займається [конфіденційна інформація]), а також подальшою оптовою реалізацією готової продукції до торговельних мереж) зазначило, що основним фактором підвищення у 2014 році цін на крупу гречану є зростання цін на зерно. Порівняно з вереснем 2014 року в грудні цього року ціни зросли у 2,5 разу.

⁵ Лист товариства з обмеженою відповідальністю «АГРОТРЕЙД ПРОДУКТ» від 10.07.2015 № 189/07 (вх. № 8-126/6020 від 15.07.2015) надісланий у відповідь на вимогу про надання інформації № 126-26.13/05-5935 від 09.06.2015.

⁶ Собівартість перераховано в розрахунку на одну тонну продукції.

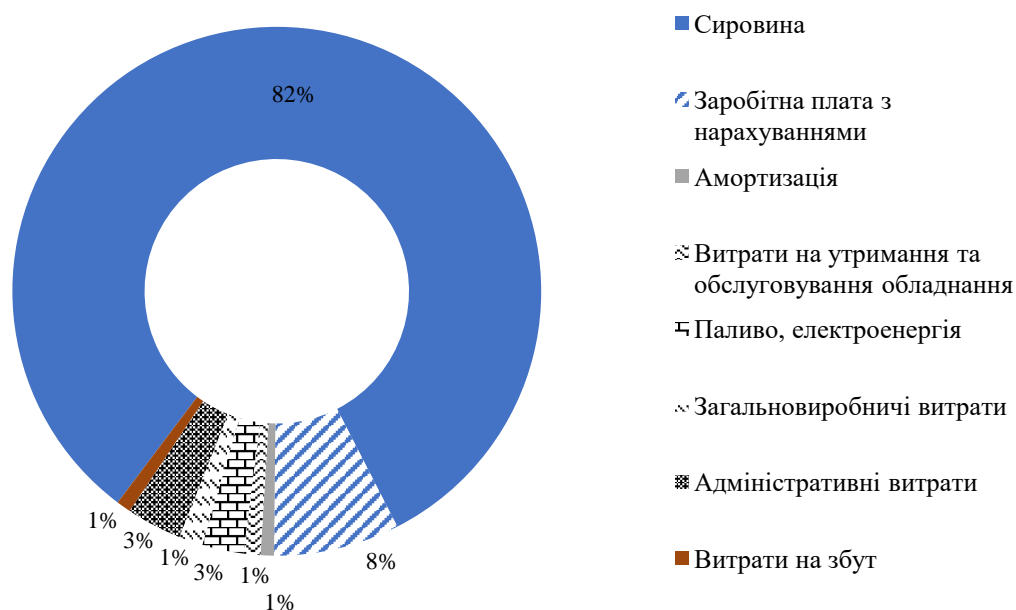
⁷ Лист державного підприємства «Радивилівський комбінат хлібопродуктів» від 29.01.2015 № 35/07/1-15 (вх. № 8-126/809 від 02.02.2015) надісланий на вимогу про надання інформації від 05.01.2015 № 126-29.3/12-48.

⁸ Лист ТОВ «ТВК «Слобода» від 05.08.2015 № 0581 (вх. № 8-126/7118 від 11.08.2020) надісланий у відповідь на вимогу про надання інформації від 08.06.2015 № 126-26.13/05-5854.

- (43) Також ТОВ «ТВК «Слобода» у своєму листі від 05.08.2015 № 0581 (вх. № 8-126/7118 від 11.08.2020) повідомляє про те, що протягом 2014 року відбувалося підвищення заробітної плати співробітникам підприємства й тарифів на електроенергію, що також безпосередньо впливає на виробничу собівартість крупи гречаної.

4.5.1. Аналіз зміни цін на зерно гречки

- (44) Залежність цін на крупу гречану від цін на зерно гречки підтверджується питомою вагою сировини (зерна гречки) у структурі собівартості товару, як було зазначено у відповідях учасників ринку на вимоги Комітету (див. графік 1):

Графік 1. Структура (калькуляція) собівартості готової продукції (крупа гречана)

- (45) Під час аналізу відповідей учасників ринку крупи гречаної встановлено, що в січні 2014 року середньозважена ціна, за якою закуповувалося зерно гречки, становила 2,63 грн/кг, а оптово-відпускна ціна крупи гречаної – 5,27 грн/кг.
- (46) Згідно з інформацією Держстату⁹, протягом першого півріччя 2014 року **відбувалося поступове підвищення ціни закупівлі зерна гречки** та, як наслідок, оптово-відпускної ціни крупи гречаної, які в травні 2014 становили 3,91 грн/кг та 6,86 грн/кг, відповідно, і були відносно стабільними до жовтня 2014 року.
- (47) У листопаді 2014 року відбулося підвищення ціни на зерно гречки до 4,54 грн/кг, що призвело до підвищення собівартості переробки й фасування крупи гречаної та в подальшому – оптово-відпускної ціни на крупу гречану.
- (48) Товариство з обмеженою відповідальністю «Сквирський комбінат хлібопродуктів» (далі – ТОВ «Сквирський комбінат хлібопродуктів») у своєму листі¹⁰ зазначило, що «для виробництва 1 тони крупи необхідно переробити 1430 кг. зерна гречки. Отже,

⁹ Інформація опублікована на офіційному вебсайті Держстату: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

¹⁰ Лист ТОВ «Сквирський комбінат хлібопродуктів» від 30.07.2015 № 386 (вх. Комітету № 8-126/6879 від 04.08.2015) надісланий у відповідь на вимогу про надання інформації від 08.06.2015 № 126-26.13/05-5854.

збільшення ціни на сировини є однією із найвагоміших обставин зміни ціни на готову продукцію, і при збільшенні ціни на сировину на 10 % собівартість крупи зростає на 10,7 %... Наприкінці жовтня в засобах масової інформації з'явилась інформація про те, що в Російській Федерації більше 40 % посівних площ зерна гречки лишилися на полях і були засипані снігом. Вищезазначена інформація миттєво призвела до ажіотажного росту ціни на зерно гречки на Українському ринку, і вже на початку листопада ціна збільшилась до 4000 грн. без ПДВ, а саме на 21 %, що змусило підприємство збільшити відпускну ціну на 20 %».

- (49) Також ТОВ «Скви́рський комбінат хлібопродуктів» у листі¹⁰ зазначає, що «в січні 2015 року на підставі рекомендацій Адміністративної колегії Київського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України та з метою стабілізації цінової ситуації на ринку крупи гречаної в Україні підприємством було прийнято рішення про зменшення відпускної ціни до 11,67 грн без ПДВ за 1 кг. Проте протягом січня-лютого 2015 року спостерігалось подальше збільшення цін на ринку зерна гречки. І вже станом на 25.02.2015 року вартість зерна гречки становила 8500 грн без ПДВ, в зв'язку з чим підприємство було вимушене зробити перерахунок ціни і збільшити відпускну ціну до 15 гривень без ПДВ за 1 кг».
- (50) Товариство з обмеженою відповідальністю «Рідний продукт» (далі – ТОВ «Рідний продукт»), що займається *[конфіденційна інформація]*, у своєму листі¹¹ надало калькуляції собівартості виробництва готової продукції ТМ «Хуторок» та ціни оптової реалізації відповідного артикулу продукції, графічне зображення яких наочно демонструє пряму залежність підвищення цін на зерно гречки від оптово-відпускної ціни готової продукції (див. графік 2).

[конфіденційна інформація]

Графік 2. Основні складові собівартості виробництва крупи гречаної ТМ «Хуторок» та середні оптово-відпускні ціни відповідного товару

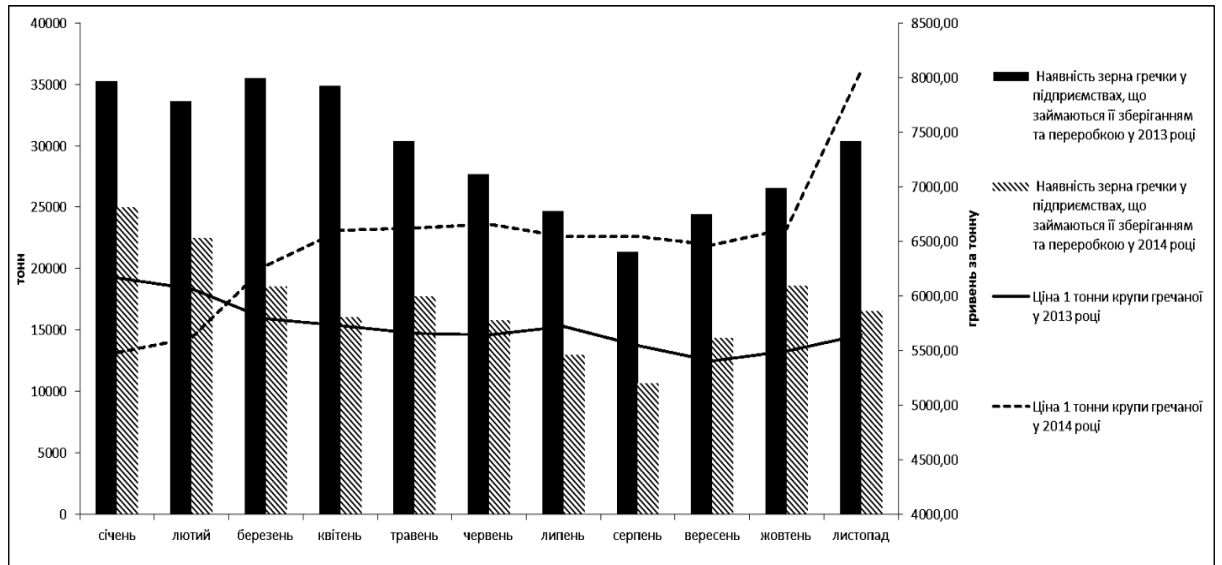
- (51) *[конфіденційна інформація]*.
- (52) *[конфіденційна інформація]*.
- (53) Разом із тим, відповідно до наявної в Комітеті інформації, учасники ринку крупи гречаної вживали заходів, спрямованих на стримування цін. Так, за інформацією, наданою дочірнім підприємством «Крупозавод Озерянка» товариства з обмеженою відповідальністю «ПКС» (*[конфіденційна інформація]*) у своїй відповіді¹², у листопаді – грудні 2014 року підприємство дійсно підвищувало оптово-відпускні ціни, але це відбувалося в режимі максимального стримування. Зазначену інформацію підтверджує зниження показників рентабельності підприємства, що були на рівні -3,5 % та -2,8 % відповідно.
- (54) Викладене вище свідчить про те, що підприємці, для мінімізації наслідків стрімкого підвищення ціни на крупу гречану для населення, свідомо переходили поріг безбитковості власного підприємства в окремі періоди, у які простежувалася закупівля великих обсягів крупи гречаної населенням. У свою чергу, населення продовжувало

¹¹ Лист від 16.02.2015 № 16/02-15 (вх. № 8-12/116-кі від 20.02.2015) надісланий у відповідь на вимогу про надання інформації від 22.12.2014 № 126-29.3/12-11486.

¹² Лист дочірнього підприємства «Крупозавод Озерянка» товариства з обмеженою відповідальністю «ПКС» від 13.02.2020 № 32 (вх. № 8-01/1302 від 18.02.2015) направлений у відповідь на вимогу про надання інформації від 05.01.2015 № 126-29.3/12-29.

закупувати крупу гречану, що призводило до дефіциту товару та, як наслідок, до підвищення його вартості.

- (55) Також встановлено, що протягом 2014 року на підприємствах, що займаються зберіганням та переробкою зерна гречки, обсягу вказаного товару було **майже на 50 % менше** порівняно з 2013 роком (див. графік 3).

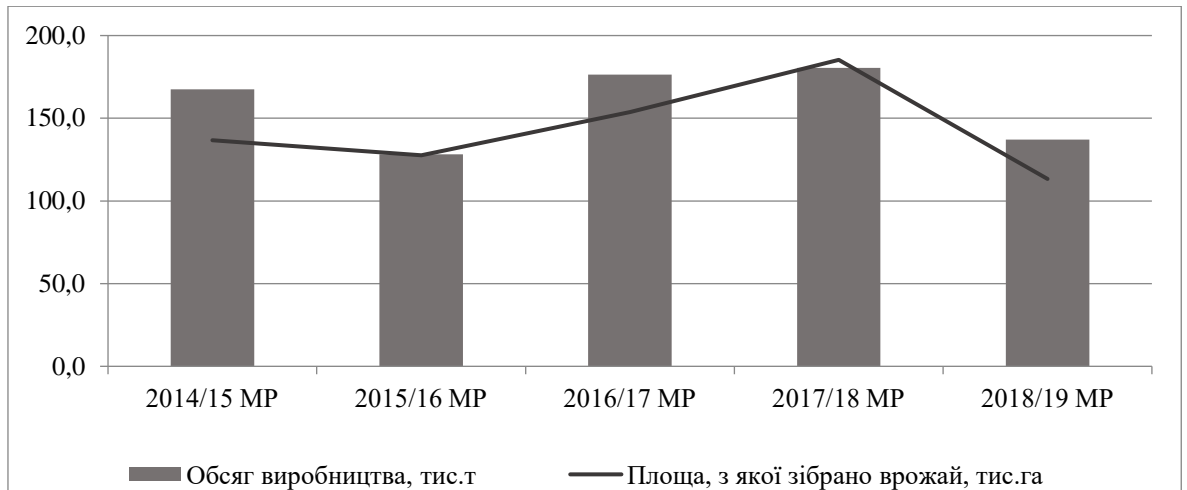

Графік 3. Наявність зерна гречки на підприємствах, що займаються її зберіганням і переробкою, та середні ціни однієї тонни крупи гречаної у 2013 – 2014 роках¹³

- (56) Інформацію щодо недостатніх обсягів виробництва гречки також підтвердило Міністерство в листі¹⁴, відповідно до якого «основною причиною зростання закупівельних цін на гречку є недостатній рівень виробництва цієї культури. За даними Держстату, за останні п'ять років валовий збір гречки на зерно в країні зменшився удвічі: з 281,6 тисячі тонн у 2011 році до 128,1 тисячі тонн у 2015 році. Це відбулося внаслідок скорочення посівних площ з 311,2 до 132,8 гектарів».
- (57) Комітет проаналізував динаміку врожаю гречки та його залежність від площі земель (див. графік 4).

¹³ Лист ДССУ від 25.12.2014 № 15.3-11/390-14 (вх. № 7-126/53 від 05.01.2015).

¹⁴ Лист Міністерства від 25.11.2016 № 37-14-4-10/19508 (вх. № 6-01/11585 від 02.12.2016).

Графік 4. Обсяги виробництва та площі земель, з яких зібрано врожай гречки протягом 2014/15 – 2018/19 маркетингових років

- (58) У зв'язку зі скороченням обсягів виробництва зерна гречки на території України виникла проблема наповнення внутрішнього ринку зерном гречки вітчизняного виробництва, що в подальшому спричинило необхідність імпортувати крупу гречану для задоволення попиту на цей товар.
- (59) Отже, внаслідок скорочення посівних площ у період з 2013 по 2014 рік (за даними офіційного сайту Держстату), валовий збір гречки скорочувався, що свідчить про зменшення пропозиції вітчизняної крупи та зменшення кінцевих запасів, за рахунок яких можливе корегування співвідношення попиту та пропозиції на ринку реалізації крупи гречаної. В умовах ринкової економіки при скороченні пропозиції товару обернено пропорційно відбувається зростання вартості товару, а саме крупи гречаної.

4.5.2. Зміна тарифів на природний газ протягом 2014 року

- (60) Оскільки, обґрунтовуючи підвищення собівартості виробництва крупи гречаної, суб'єкти господарювання зазначили підвищення тарифу на газ, Комітет проаналізував динаміку цін на природний газ.
- (61) Відповідно до пункту 6 частини третьої статті 4 Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу», підпункту 6 пункту 4 Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, затвердженого Указом Президента України від 23 листопада 2013 року № 1059, постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2013 року № 951 «Про зниження ціни на природний газ», на виконання повноваження щодо забезпечення проведення цінової політики на ринку природного газу, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (далі – Національна комісія), шляхом прийняття власних постанов установлює граничний (максимальний) рівень ціни на природний газ, що реалізується промисловим споживачам та іншим суб'єктам господарювання. Така ціна встановлюється без урахування податку на додану вартість, збору у вигляді цільової надбавки до чинного тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності, який справляється у розмірі 2 відсотків, тарифів на послуги з транспортування, розподілу й постачання природного газу за регульованим тарифом.
- (62) Відповідно до Постанов Національної комісії «Про встановлення граничного рівня ціни на природний газ для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання», граничний (максимальний) рівень ціни на природний газ, що реалізовувався промисловим споживачам та іншим суб'єктам господарювання із січня по березень 2014

року, встановлено в розмірі 3 113,0¹⁵ грн за 1 000 м³ та у квітні 2014 року збільшено до 4 020,00¹⁶ грн за 1 000 м³; у подальшому його збільшено до 4 724,00¹⁷ грн за 1 000 м³ (діяв із травня по серпень 2014 року), далі збільшено до 4 874,00¹⁸ грн за 1 000 м³ (діяв протягом жовтня 2014 року), до 5 100,00¹⁹ грн за 1000 м³ (діяв протягом листопада 2014 року), та зростання тривало у грудні 2014 року до рівня 5 900,00²⁰ грн за 1000 м³.

- (63) Вказане вище свідчить про майже двократне підвищення ціни на природний газ для суб'єктів господарювання – виробників крупи гречаної протягом одного календарного року, а саме на 89,5 %, що прямо впливає на збільшення собівартості виробництва крупи гречаної.

4.5.3. Державне регулювання цін на крупу гречану та їх зміна протягом 2014 – 2019 років

- (64) У період розслідування ринок крупи гречаної підлягав державному регулюванню.
- (65) Згідно з абзацом першим частини першої статті 12 Закону України «Про ціни і ціноутворення» (у редакції від 05.01.2013)²¹, державні регульовані ціни, зокрема, запроваджуються на товари, які справляють визначальний вплив на загальний рівень і динаміку цін, мають істотну соціальну значущість.
- (66) Абзацом першим частини третьої статті 12 Закону України «Про ціни і ціноутворення» (у редакції від 05.01.2013) визначено, що зміна рівня державних регульованих цін здійснюється в порядку і строки, що визначаються органами, які відповідно до цього Закону здійснюють державне регулювання цін.
- (67) Механізм формування виробниками економічно обґрунтованих цін на окремі продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання, визначався Порядком формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання цін, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2008 року № 373 (втратила чинність 01 липня 2017 року).
- (68) Так, у разі застосування суб'єктами господарювання цін, які не відповідали б Порядку формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання цін, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2008 року № 373, до таких суб'єктів господарювання могли застосовуватися адміністративно-господарські санкції за порушення законодавства про ціни і ціноутворення, зокрема за порушення вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін, що передбачено пунктом 1 статті 20 Закону України «Про ціни і ціноутворення».
- (69) З листопада 2014 року **крупа гречана підпадала під регулювання шляхом здійснення державного регулювання цін** органами влади та органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень, а місцеві державні адміністрації встановлювали, зокрема, граничні торговельні (постачальницько-збутові) надбавки й оптово-відпускні ціни, які визначені постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 року № 1548 «Про

¹⁵ Постанова Національної комісії «Про встановлення граничного рівня ціни на природний газ для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання» від 30.12.2013 № 1798.

¹⁶ Постанова Національної комісії «Про встановлення граничного рівня ціни на природний газ для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання» від 31.03.2014 № 353.

¹⁷ Постанова Національної комісії «Про встановлення граничного рівня ціни на природний газ для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання» від 30.04.2014 № 577.

¹⁸ Постанова Національної комісії «Про встановлення граничного рівня ціни на природний газ для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання» від 27.08.2014 № 1154.

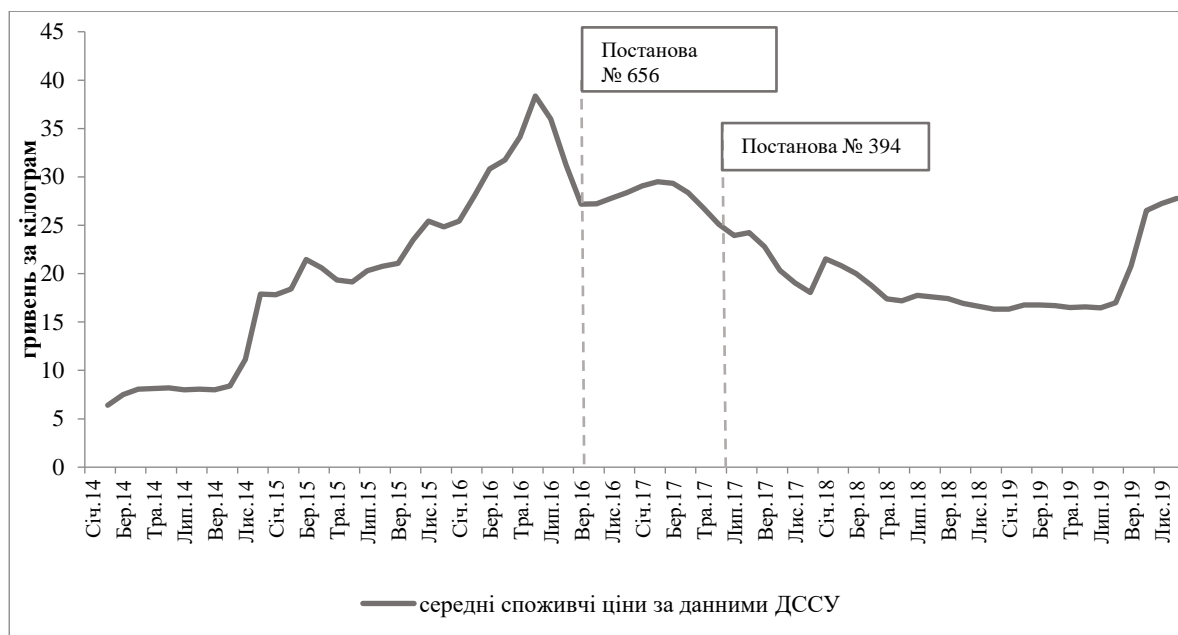
¹⁹ Постанова Національної комісії «Про встановлення граничного рівня ціни на природний газ для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання» від 31.10.2014 № 223.

²⁰ Постанова Національної комісії «Про встановлення граничного рівня ціни на природний газ для промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання» від 28.11.2014 № 426.

²¹ Редакція Закону України «Про ціни і ціноутворення», яка діяла на момент досліджуваних дій.

встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)» (далі – **Постанова № 1548**).

- (70) Пунктом 12 додатка до Постанови № 1548 (у редакції від 24 жовтня 2014 року) визначалися повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій щодо регулювання, які полягали, зокрема, у встановленні:
- граничних торговельних (постачальницько-збутових) надбавок до оптової ціни виробника (митної вартості) на крупи не вище 15 відсотків без урахування витрат з їх транспортування у міжміському сполученні;
 - оптово-відпускних цін на крупи гречані шляхом декларування їх зміни.
- (71) Порядок декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари встановлено постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 року № 1222 (втратила чинність 01 липня 2017 року).
- (72) 29 вересня 2016 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України № 656 (далі – **Постанова № 656**), якою запроваджено **Пілотний проект щодо тимчасового обмеження застосування постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 року № 1548 та постанови Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 року № 1222 (далі – Постанова № 1222)** (втратила чинність 01 липня 2017 року).
- (73) Вказаним пілотним проектом з 01 жовтня 2016 року тимчасово обмежувалося встановлення граничних торговельних (постачальницько-збутових) надбавок до оптової ціни виробника (митної вартості), а також декларування оптово-відпускних цін на окремі харчові продукти, серед яких – крупи гречані.
- (74) 01 липня 2017 року пілотний проект втратив чинність шляхом скасування Постанови № 656 у зв'язку з набранням чинності постановою Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 року № 394 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 р. № 1548 та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» (далі – **Постанова № 394**).
- (75) **З 01 липня 2017 року цінове регулювання на окремі продовольчі товари (зокрема крупу гречану) повністю скасовано.**
- (76) Отже, до 01.10.2016 (дати набрання чинності Постановою № 656) ринок крупи гречаної підлягав державному регулюванню, оскільки на виконання Постанови № 1548 органи влади та органи місцевого самоврядування, відповідно до їх повноважень, здійснювали регулювання цін для забезпечення стабілізації економічного розвитку, з урахуванням місцевих особливостей, та реалізації державної соціальної політики в частині доступності для населення соціально значущих товарів і послуг.
- (77) Під час розслідування справи Комітет досліджував динаміку ринку протягом 2014 – 2018 років щодо наявності тенденцій до стабілізації ринку й дій суб'єктів господарювання після скасування державного регулювання цін на крупу гречану та встановив, що після того, як цінове регулювання було скасовано, середня споживча ціна на крупу гречану поступово знижувалась (див. графік 5).

Графік 5. Динаміка зміни середньої споживчої ціни на крупу гречану протягом 2014 – 2019 років

- (78) У 2018/2019 маркетинговому році відбулося скорочення посівних площ гречки, у зв'язку із чим, за результатами 2019 року, до України завезено зерна гречки загальним обсягом 14 365 тонн.
- (79) Так, за інформацією Держстату, протягом 2018/2019 маркетингового року площа, з якої зібрано урожай, становила лише 69 тис. гектарів, а валовий збір крупи – лише 85 тис. тонн (майже вдвічі менше, ніж у попередньому маркетинговому році), що спричинило підвищення цін на готову продукцію. Також Держстат зазначив, що вже у грудні 2019 року середня споживча ціна за один кілограм крупи гречаної становила 27,77 грн, на 70 % вище, ніж була наприкінці 2018 року (офіційний сайт Держстату).
- (80) Отже, зміна вартості крупи гречаної у 2018/2019 маркетинговому році свідчить про залежність вартості зернових від їх посівних площ, урожайності, валового збору зерна та фактичної наявності гречки на ринку.

5. ВИСНОВКИ У СПРАВІ

- (81) Отже, за результатами розгляду справи встановлено, що основними підставами здорожчання крупи гречаної протягом листопада 2014 року є:
- скорочення пропозиції зерна гречки як сировини для виробництва крупи гречаної внаслідок зменшення посівних площ;
 - збільшення собівартості виробництва готової продукції, яке пов'язано зі зростанням вартості окремих її складових, а саме природного газу як енергоресурсу.
- (82) Наведені вище обставини **обґрунтовують наявність об'єктивних причин підвищення ціни на крупу гречану**, що не мали прямої залежності від дій чи бездіяльності суб'єктів господарювання – учасників ринку крупи гречаної.
- (83) Крім того, враховується, що протягом 2014 року діяло державне регулювання цін, що могло обмежувати свободу суб'єктів господарювання приймати господарські рішення з метою здійснення антиконкурентної поведінки.

- (84) Також під час розгляду справи не встановлено доказів змови в узгодженні конкурентної поведінки суб'єктів господарювання зі встановлення цін на крупу гречану.
- (85) У зв'язку з наведеним, у діях суб'єктів господарювання, що здійснювали діяльність на ринку крупи гречаної в листопаді 2014 року, не вбачається ознак порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій.
- (86) Відповідно до статті 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» розгляд справи про порушення підлягає закриттю без прийняття рішення по суті, якщо, зокрема, не доведено вчинення порушення.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7 і 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктом 36 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), Тимчасова адміністративна колегія Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

Закрити провадження у справі № 126-26.13/66-15.

Рішення може бути оскаржене до господарського суду міста Києва у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова Колегії

Ольга ПІЩАНСЬКА